

dunajskih ulicah z iznajdbo avtomobila na bencinski pogon. Ker je njegov voz povzročal preveč ropota, mu je dunajska policija prepovedala vožnje. Leta 1883 sta zgradila Benz in Daimler prve avtomobile po vzorcu dunajskega mehanika. Še le sedaj nameravajo Markusu postaviti na Dunaju spomenik.

Prvo letalo na pogon z motorjem je zgradil izdelovatelj glasovirjev Viljem Kress. Prvi tozadeveni poskus v Tullnerbachu se je ponesrečil, a že tedaj so se izjavili strokovnjaki, da bo njegova iznajdba odločilna na polju letalstva. Nadaljne poskuse z letalom na motor je moral Kress ustaviti, ker ni posedal denarja.

*

„Nedelja“.

Vsi naročniki »Slov. Gospodarja« do bodo danes brezplačno na ogled list »Nedelja«. Zato si jo oglejte, zato jo prečitajte vsi!

Vsebina.

Vsaka številka »Nedelje« obsega najmanj 16 strani in ima vsakokrat drugačno naslovno sliko. Letno znese to 833 strani in 52 slik. Vsebina »Nedelje« je za vsakega zanimiva. Obsega nedeljski evangelij, razne nabožne članke, zanimivo povest, za razvedrilo odraslim in mladini primerno čtivo. V prihodnjem letu bo še posebno zanimiva vsebina. Poleg evangelija se bo razložil tudi vsakonedeljski list. V članku: »Vprašanja in odgovori« se bodo obravnavale stvari, ki gotovo zanimajo vsakega, pa jim večkrat ne ve prave rešitve. S priloženo številko se je začelo s temi vprašanji in odgovori, in se v tej številki obravnava vprašanje glede stališča napram »Sokolskemu katekizmu«. V podlistku bode zanimiva povest »Dva brata«. Za mladino in deco bo posebno še poskrbljeno. Na novo bo »Nedelja« v prihodnjem letu obravnavala socialna vprašanja, kakor tudi jasno in odločno zavračala vse napade na vero in Cerkev. Z novim letom postane »Nedelja« tudi glasilo katoliške akcije za lavantinsko škofijo.

Ugodnosti naročnikom »Nedelje«.

Poleg lepega in dobrega čtiva nudi »Nedelja« svojim naročnikom še sledeče ugodnosti:

1. Vsak teden izroči Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru enemu izmed naročnikov »Nedelje«, ki se ga izžreba, hranilno knjižico za 100 dinarjev.

2. V vsaki družini, kamor prihaja »Nedelja« na celoletno naročilo, je družinski oče zavarovan za 1000 Din za slučaj smrtne nesreče. Ako torej družinski oče, ki skrbi za svojo družino, ponesreči in vsled tega umrje, dobi družina izplačanih 1000 Din. Za to zavarovanje bo v »Nedelji« izšel poseben pravilnik.

Kdo naj naroči »Nedelje«?

1. Vsi oni, ki hočejo ob nedeljah imeti na razpolago primerno nabožno in zabavno čtivo.

2. Vsi tisti, ki hočejo in morajo imeti glasilo katoliške akcije za lavantinsko škofijo.

3. Vsi tisti, ki zaradi upravičljivih vzrokov ne morejo ob nedeljah k redni službi božji.

4. Vse družine, v katerih je kak bolnik, vsaj za ta čas, ko bolnik ne more hoditi k službi božji.

5. Vsi oni, ki se hočejo udeleževati vsakotredenskega brezplačnega žrebanja za nagrado Spodnještajerske ljudske posojilnice v Mariboru.

6. Vsi oni, ki morajo imeti življensko nevarno delo, da v slučaju smrtne nesreče, ki žal nikdar ne počiva, dobi njihova družina izplačano podporo.

Kako naročite »Nedelje«?

Vzamete dopisnico in napišete naslov: Uprava »Nedelje«, Maribor, Koroska cesta 5. — Na drugo stran pa: Naročam »Nedeljo« za celo leto ali za pol leta, pošljite mi jo in položnico, da pošljem naročnino. Moj naslov je: ...

Ali takole: Oglasite se pri domačem župnem uradu in tam jo potem dobivate vsake nedelje.

Ali takole: V vsakem kraju bo gotovo eden, ki bi »Nedeljo« razprodal. Recite mu, naj se prijavi upravi v Mariboru, kjer bo dobil vsa navodila. Zastonj mu tega ne bode treba delati. Potem pa bo lahko vsak pri njem »Nedeljo« kupoval.

Kaj pa stane »Nedelja«?

Tako po ceni lista res ne najdete kmalu! Za mesečno 2 Din, kar damo siromaku, dobite vsak teden list na 16 straneh z zanimivo in pestro vsebino. Najbolje store oni, ki plačajo celoletno naročnino 24 Din, ker potem nimajo več skrbi celo leto ne, da so deležni za varovanja, ki je namenjeno ki je namenjeno celoletnim naročnikom. Posamezna številka stane 1 Din.

Naj ni pri Vas nedelje brez »Nedelje«!

GOSPODARSTVO Gospodarska obvestila.

Povišanje carine na kmetijske pridelke. Kmetijska kriza, ki je zavladovala po svetu, je nastopila tudi v naši državi. Proti njej je vlada med drugimi ukrepi tudi posegla po zvišanju carin za kmetijske pridelke. Dejstvo je, da kljub velikim kmetijskim proizvodnjam še vedno veliko uvažamo: lanske leto smo uvozili koruze za 48 milijonov D, krompirja za 36, zelja za 2 milijona D. Da se tak uvoz prepreči, so zvišane uvozne varine na te predmete. Kar se pa tiče žita, pomenijo zvišane carine zaščito cen kmetijskih proizvodov in osamosvojitve domačega trga. Le pri tako visokih carinah je mogoče cene na domačem trgu dvigniti. Seveda je vprašanje, ali bo ta dvig prišel v korist producentom (kmetom), zakaj veliko blaga imajo v rokah trgovci, ki bi imeli največjo korist od povišanja cen. Tako so zvišane carine za pšenico in rž od 2.50 na 5 zlatih Din za 100 kg (torej znaša sedanja carina 55 par

na 1 kg, ker je treba pomnožiti zlate dinarje z 11). Carina za ječmen in oves se je zvišala od 1.50 na 3 zlate Din, za koruzo od 1.25 do 2.50, za zelje od 6 na 10, za česen in čebulo od 3.50 na 10, za krompir od 2 na 6, za fižol od 7.50 na 15, za grah od 10 na 20, za slanine in salo od 30 na 60, za mast pa od 60 na 120 zlatih dinarjev za 100 kg. Da se prepreči uvoz drv v obmejne kraje, je bila povišana tudi carina na uvoz drv za kubični meter od 0.25 na 0.50, za 100 kg pa od 0.05 na 0.10 zlatih Din. Izredne važnosti pa je določba v novih določbah k carinskemu zakonu, da je uvoz strojev- orodja- elektrotehničnih predmetov itd., če se ne izdelujejo v državi, prost carine. Ravno tako je carine prost uvoz materiala za izdelavo in popravilo strojev, razen če se izdeluje v državi ta material. To je izredno važna določba za naše kmetijstvo, ki se bo sedaj veliko lažje moderniziralo in nabavilo potrebne stroje.

Laško. V torek dne 11. novembra je bil tukaj običajni Martinov sejm. Prignali so krog 500 glav goveje živine. Kupčij se je sklenilo zelo malo, prodane ni bilo niti 5 odstotkov živine, ker ni bilo kupev. Kmetje so morali odgnati živino domov. Tudi so cene zelo padle; vse, kar mora kmet kupiti, pa je drago. Kava, sladkor, obutev, usnje, petrolej, vsi ti predmeti so obdržali svojo ceno, rabijo se pa tudi v kmetijski hiši. Našemu kmetiskemu stanju grozijo črni dnevi, ko bo zopet zapel boben po naših kmetijskih vaseh kot je pel pred 40 ali 60 leti. Hudo prizadenejo naše kmetstvo ljudstvo davčna bremena; že menda 30 let niso naši kmetje plačali davkov s tako veliko težavo kot letos. Edino, kar ima kmet letos prodati v našem kraju, je živina, katera pa nima kupev tudi ne po nizki ceni. Priznani živinorejci so celo leto krmili vole zastonj, oziroma za izgubo. Ali ni obupno za nas kmete, ako niso slučajni, ampak redna prikazen, da smo spomladi kupili vole, celo leto jih krmili, sedaj pa namesto kakih 3000 Din prireje, pa 1000 do 2000 Din izgube!

*

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje:

V Kamnici pri vinogradu imam vrt za zelenjavo. Letošnjo jesen se je naselil v vrtu pod zemljo meni nepoznan škodljivec, ki je izpodjedel salato, peteršil, zelen in korenje. Pri salati in korenine tako izpodjedene, da, ko je hotel izpuliti viničar zelen ali korenje, mu je ostalo le zelenje v roki, peresca od salate pa so sploh razpadla po tleh. Škodljivec pušča za seboj kot prst debele podzemeljske hodnike. Glodačina pa se ni pritaknil paprike, ne paradižnikov in ne ohrovt. Treba je pripomniti, da omenjeni škodljivci ni bramor. Viničar pripoveduje, da je na vrtu večkrat naletel na močerade, ki so tjakaj pribežali iz gozda po deževju. Enkrat je videl, kako nekaj miglja pod zemljo, zamahnil je z motiko in ubil je navadnega močerada. Prosim za pojasnilo, za kakega vrtnega škodljivca gre v omenjenem slučaju in kako ga je mogoče uničiti ali pa vsaj pregnati.

Odgovor:

Ta škodljivec je voluhar. Voluhar spada med vrsto miši in je v resnici

največji škodljivec za vsak vrt. Popolnoma po nedolžnem pa ste vi, oziroma vaš viničar obsodili ubogega močera, kateri je žalobog plačal svoj poset v vašem vrtu celo z življenjem. Močerad se hrani samo z deževnicami, mrčesi in gosenicami, nikdar pa ne s sočivjem in koreninami. Močerad je celo koristna živalica. Nasprotno pa je voluhar. Voluhar je sive miši slične barve, samo da je malo močnejši in bolj okrogelj. Preživlja se samo s koreninami žlahtnega sočivja, stanuje pod zemljo v rovi, ki so popolnoma podobni krtovim rovom. Neizmerna škoda, katero napravi s stalnim podjedanjem korenin, gre večkrat tudi na rovaš krt. Čudimo se, da niste tudi vi obsodili krt. Voluharja se preganja, oziroma uničuje na dva načina. Prvi način je namreč ta, da se njegov rov na enem in sicer kateremkoli mestu prekoplje in da se pred tistim rovom počaka na tega škodljivca z motiko, ali pa še bolje s puško. Kajti nekaj minut pozneje, ko bode rovaš prekopal, bode voluhar takoj pritekel na dotično mesto in bo prekopal rov takoj zagrebel. Voluhar ne trpi v svojem podzemnem stanovanju nobenega prepaha. Seveda morate pri tem čakanju biti popolnoma mirni, da ga s svojo navzočnostjo ne prepožite! Čakati morate mirno, ko pa pride in ko bode videli premikati se prst, tedaj pa v omenjeno smer ustrelite in potem, ko bode izkopali prst, bode imeli pred seboj — mrtvega škodljivca.

Drugi način je pa sledeči: Kupite malo zastrupljene pšenice in nasujte jo z leseno žlico v njegovo luknjo. Te pšenice ne smete prijeti z roko, ker bi v tem slučaju imela pšenica duha po človeku in vaš škodljivec bi se je gotovo ne bi pritaknil, kajti njegov vonj oziroma nos je zelo fin in nad vse občutljiv.

F. V. v V. h.

Vi vprašujete, če more kdo kot 27leten in poročen stopiti v trgovino kot učenec. Trgovski gremij je prošnjo zavrnil.

Odgovarjamo: Trgovski gremij je postopal pravilno, ker res noben trgovec ne sme sprejeti učenca, ki je nad 18 let star. Da ste poročeni, to ne igra nobene vloge. Prižoba je nemogoča, dokler so ti predpisi v veljavi.

S. H. v P. v. J.

Radi bi imeli prvovrstna sadna drevesca, pa ne veste, kam bi se pri tem obrnili.

Nam ni znano, kedo bi imel taka drevesca na razpolago. Za letos ste že itak malo prepozni. Ako bo kdo na to vprašanje poslal ponudbo, bomo objavili.

*

Inž. J. Teržan, Ruše:

Sadje.

Važnost pridelka lahko najbolj ocenimo, ako vzamemo v roke našo državno uvozno in izvozno statistiko.

Letos je za nekatere doline bilo sadje božji blagoslov. V Dravski banovini je gornja in spodnja Dravska dolina bila tako srečna, da je sadje letos obilno rodilo. Tekom meseca septembra se je razvila živahna trgovina s sadjem. Inozemski kupci, pred vsem iz Avstrije in Nemčije, so tekmovali v nakupu južnoštajerskega sadja.

V Vardarski banovini je Tetovska ja boika ona, ki ima istotako svetovni glas in jo zelo iščejo.

Uporaba sadja se zadnja leta veča, pred vsem v severnih državah.

Uživanje sadja je za zdravje velikega pomena. Sadje ima pa še to prednost, da je po svojem sestavu prikladno, da se lahko uporabi prvič: za jelo kot namizno sadje, drugič: za marmelade in tretjič: za pijačo (sadjevec).

Nastane vprašanje: Se li izplača pri delovanje sadja? Odgovor na to je sledeči: Uporaba sadja je velika, kakovostno sadje lahko izvažamo. Toda še več! Naša uvezna statistika nam kaže, da smo mi leta 1929 uvozili mnogo sadja in sicer: 14.515 kg jabolk (ne v zabojih), 110.728 kg pa v zabojih, sku-

pno torej za 867.085 Din. Nadalje smo uvozili: hruške, breskve, višnje, češnje, orehe in drugo preko 3000.000 kg v vrednosti 4.000.000 Din, smokev za 1.151.299 kg v vrednosti 6.016.223 Din, ostalo sadje v vrednosti od 1.000.000 dinarjev.

V letu 1929 smo plačali inozemstvu za sadje okrog 12 milijonov dinarjev. To je naša dvojna škoda. Prva: izvozimo naš denar in obremenjujemo našo uvezno bilanco z izdatki, ki niso potrebni. Drugo: Odvzemamo našemu kmetu zaslužek. Vsled prikladnih podnebnih in talnih razmer je mnogo dolin v naši državi prikladnih za sadjarstvo. Glede kakovosti lahko tekmujejo z našim sadjem z vsemi sadjerodnimi deželami Evrope. Da ne omenjamo naše izredno ugodne prilike za sadjarstvo v Dravski banovini, v našem Primorju, v bregoviti Bosni in Šumadiji in deloma v dolinah Vardarske banovine!

Sadjarstvo je torej za one lege, kjer uspeva zares dobra kakovost, zlata jama. Omejiti se hočemo na sadjarstvo naše Slovenije. Po uradni statistiki imamo v Sloveniji okrog 5 in pol milijona sadnih dreves. Srednji letni pridelek, kadar so več ali manj dobre letine za sadje, znaša okrog 15.000 vagonov raznega sadja. Tri petinke pridelka porabimo sami doma, dve petinki pa prideta v poštev za izvoz.

Ako računamo, da v dobri letini, kot je bila letos v Dravski dolini, pri cenah od povprečno 3 Din za 1 kg in pri pridelku od 150 kg od 1 drevesa dobimo izkupiček od 1 drevesa 450 Din in da niso bili redki slučajji, da je eno drevo dalo do 1000 Din in še več, nam vse to jasno govori o dobičkanosti sadjarstva.

Ako računamo najnižje, lahko vzamemo povprečni pridelek od 1 ha sadonosnika s 5000 do 6000 kg. Po ceni od 3 Din za 1 kg dobimo pridelek od 15.000 do 18.000 Din na 1 ha. To pomeni, da se sadjarstvo danes najbolj izplača. V Sloveniji imamo okrog 16.800 ha sadonosnikov, 16.800 × 18.000 Din

DR. O. ILAUNIG:

TATENBAH

ZGODOVINSKA POVEST.

»To sodbo,« je končal Dr. Schrott, »je Njegovo Veličanstvo dne 25. novembra potrdilo v polnem obsegu, deželni stanovi pa so vas, gospod grof, in vašega sina izbrisali iz seznama štajerskih plemenitašev za vse večne čase.«

Po teh besedah Dr. Schrotta je nastala grobna tišina.

Nesrečni obsojenec je začel ihteti in skoro na glas jokati.

»Gorje,« je vzkliknil, komaj se držeč po koncu, »prosim premostiljivega gospoda za pet ran božjih, da mi podaljša življenje!«

Po teh besedah se je zgrudil kakor nezavesten na tla.

Ko se je zopet zavedel, je stal jezuit o. Saegl poleg njega ter ga tolažil.

Zdajci je vstopil grof Brenner. Tudi tega hladnega in trdosrčnega moža je pretresel ta mučni prizor.

49

»Pomirite se, grof Tatenbah,« reče s tolažilnim glasom, »cesarski komisar pl. Lilienberg, ki je prinesel to žalostno poročilo, vas obvešča, da je še čas, da spišete prošnjo na tajni svet za pomilostitev, četudi je le malo upanja.«

»Kaj, pl. Lilienberg,« vpraša začudeno grof Tatenbah ter se počasi dvigne, »on, ki je bil moj najboljši prijatelj ter se je za me potegnil pri cesarju, kadar je bilo treba, on mi je prinesel smrtno obsodbo?«

»On stoji zunaj pred celico,« reče grajski stotnik, »govorite z njim, če hočete zvedeti, kako se je zgodilo, da se je vaša zadeva na Dunaju tako nepričakovano obrnila v vašo nesrečo.«

»Ne, ne,« izjavi grof Tatenbah, »nočem ga videti. On je nekaj bil moj prijatelj, sedaj pa je moj sovražnik, ki je prišel me mučiti ter mi naznanjati smrtno obsodbo.«

»Dobro,« reče grajski stotnik z navadnim hladnim glasom, »sedaj ne morem nič drugega, nego da vas, grof Tatenbah, spremim s Schlossberga na rotovž, kjer vas moram izročiti mestnemu sodniku Petru Volku.«

»Kaj,« se zdrzne grof Tatenbah, »k temu možu, ki je posebljena postava in strogost in ki mi je vedno bil oster nasprotnik!«

Lepe tiskovine

za trgovce, obrtnike, urade, kakor tudi večbarvne razglednice, barvotiske in druge v svojo stroko spadajoče tiskovine v latinici in cirilici

izvršuje

hitro, solidno in po najnižjih cenah

Tiskarna sv. Cirila

v Mariboru

Roroška c. 5

Cekov. račun št. 10.602

Telefon interurb. št. 2113

